

Témy

Veková kategória

10+

Veľkosť skupiny

do 30 osôb

Čas

60 MINÚT

25 Novinári v praxi

Témy: **mediálna gramotnosť, digitálne občianstvo, kritické myslenie**

Veková kategória: 10+

Počet účastníkov: do 30 osôb

Trvanie aktivity: 60 minút

Metódy vzdelávania: rolová hra, skupinová práca, cvičenie, diskusia, reflexia

Ciele aktivity:

- porozumieť spôsobu tvorby titulkov v médiách,
- uvedomiť si, ako titulok pôsobí na naše emócie,
- pochopiť, prečo vznikajú *clickbaity* a tiež to, že titulok nemusí zodpovedať obsahu celého článku.

Materiál: perá, papiere, pracovné listy pre účastníkov, flipchartová tabuľa a papier, fixky

Kľúčové slová: titulok, správa, médium, clickbait

Priebeh aktivity:

1. Účastníkov podľa potreby rozdelíme do menších skupín.

2. Vtiahneme ich do aktivity krátkym motivačným príbehom: „*Nachádzame sa v redakcii doteraz prestížneho časopisu. Príchod nových online - ale aj printových - médií na trh nás prinútil zmeniť stratégiu oslovenia účastníkov a rozšíriť rubriky podľa cieľových skupín a záujmu čitateľov. Momentálne vyberáme redaktorov pre naše nové pripravované rubriky. V tejto chvíli dostanete úlohy, na ktorých budete pracovať v tímoch. Vysvetlíme si základné prvky, ktoré si pri príspevkoch všímame a na ktoré by ste sa mali zamerať. Práve ste dokončili niekoľko článkov pre rôzne médiá, v ktorých inzerujeme (časopisy, noviny, spravodajské servery a podobne). Prečítajte si ich úryvky. Vašou úlohou bude vymyslieť dobrý titulok, vyhodnotiť články a zaradiť ich do zodpovedajúcich rubriky.*“

3. Účastníkom rozdáme pracovné listy - príklady článkov a zadania úlohy. Ku každému textu sa vzťahujú úlohy a) – f).

4. Necháme účastníkom čas na vypracovanie úloh. Po vypracovaní úloh v skupinách si ich spoločne odprezentujeme a vyhodnotíme.

5. Zrealizujeme záverečný rozbor aktivity. Lektor zachytáva zistenia a závery účastníkov na flipchart.

6. Záverečné zhrnutie aktivity: „Práca novinára si vyžaduje veľké nasadenie, mnoho vedomostí a ešte viac skúseností. Vy ste na dobrej ceste. Skôr, ako sa sami rozhodnete, či sa budete tejto profesii venovať a osobnostne rozvíjať, v tejto chvíli si aspoň v skratke zhrnieme základné pojmy, s ktorými sme sa stretli a budete s nimi pracovať.“

7. Vysvetlíme pojmy: médiá (kapitola 1.3 príručky (Ne)bezpečne v sieti), kognitívne skreslenie (kapitola 1.2 príručky (Ne)bezpečne v sieti), *clickbait*, netiketa, titulok, delenie médií. Ďalšie teoretické východiská k aktivite nájde lektor aj v kapitolách 1.5 - 1.7 príručky (Ne)bezpečne v sieti, napr. 5 kľúčových otázok mediálnej gramotnosti, technologické trendy v tvorbe mediálnych príspevkov, povrchné čítanie, atď.

Záverečný rozbor:

- Ako ste spokojní s výsledkom riešenia?
- Ako ste postupovali pri riešení úloh?
- Čo bolo pre vás najnáročnejšie?
- Aké pocity vo vás vyvolali titulky ostatných skupín?
- Ktoré titulky ostatných vás zaujali natoľko, že by ste si prečítali celý článok?
- Boli uvedené odstavce dostatočné pre tvorbu titulku?
- Čo bolo podľa vás dôležité v titulku spomenúť?
- Čo ste zohľadňovali pri riešení ďalších úloh? (kategórie, cieľové skupiny, sledované informácie)
- Uvažovali ste nad tým, ako poskladať titulok, aby bol čo najzaujímavejší?
- Zamýšľali ste sa pri tvorbe titulku aj nad cieľovou skupinou čitateľov?
- Pracovali ste pri článkoch s konkrétnymi údajmi, napr. meno, miesto, čas a pod.? Prečo áno, prečo nie?
- Použili ste pri tvorbe titulkov citovo zafarbené slová? Ak áno, aké?
- Všimli ste si rozdiely v štýle písania príspevkov pre rôzne typy médií?
- Zmenili by ste v budúcnosti niečo vo svojom správaní (prístupe) pri čítaní titulkov?
- Čo môžete urobiť a čo je dobré vedieť pri podobných situáciách v živote?
- Čo si z tejto aktivity odnášate? Čo ste si uvedomili?

Variácie aktivity:

- Každá skupina môže dostať rozdielne články a následne ich zdieľať s inými skupinami.
- Lektor môže vybrať články na špecifickú (preberanú) tému a následne s nimi pracovať.
- Účastníci si môžu sami nájsť články a v jednotlivých skupinách si ich vymeniť.
- V malej skupine alebo pri mladších účastníkoch môže byť aktivita vedená formou facilitovanej práce v skupine.

Zdroj (příklady článků):

Článek 1: [cit. 2021-03-12] <https://www.idnes.cz/onadnes/moda/vitaminy-pro-zdravi-i-krasu.A200407_120710_jpz-krasa-moda_skld>

Článek 2: [cit. 2021-03-12] < https://liberecky.denik.cz/zpravy_region/uprychly-beran-labut-neto-pyri-archa-liberec.html>

Článek 3: [cit. 2021-03-12] <<https://ct24.ceskatelevize.cz/veda/3081590-chile-zaziva-megasucho-nedostatek-vody-je-nejhorsi-za-tisic-let>>

Článek 4: [cit. 2021-03-12] <https://www.lidovky.cz/sport/ostatni-sporty/panovani-kralovny-martiny-pokracuje-sablikova-je-dvojnásobnou-mistryni-sveta.A190209_135954_ln-sport-ostatni_rkj>

Článek 5: [cit. 2021-03-12] <<https://www.extra.cz/amber-luke-se-zblaznila-do-tetovani-modelka-ukazala-jak-vypadala-jehlou-netknuta>>

Článek 6: [cit. 2021-03-12] <<https://www.e15.cz/magazin/vedci-nasli-nejdelsi-zijici-morsky-organismus-1368715>>

Článek 7: [cit. 2021-03-12] < https://www.irozhlas.cz/kultura/nominace-ceny-divadelni-kritiky-oceneni_2002111229_aur >

Príklady článkov

Príklady článkov:

1. Existuje široká škála vitamínov a každý z nich má špecifické prínosy pre ľudskú schránku. Aj keby bolo najlepšie mať ich v tele všetky v ideálnom množstve, nie je to tak. Musíme ich preto vlastnou usilovnosťou organizmu dodávať. Pokiaľ budete dôslední, môžete sa skoro tešiť vitalite a nádhernej pokožke, ktorú vám budú všetci závidieť.

Zdroj: idnes.cz

2. Záchranná stanica Archa v minulom roku ošetrila takmer 1600 živočíchov. Stále častejšie rieši zvieratá s príznakmi otravy. Utečený baran, labuť so zlomeným zobákom a stovky netopierov. Pracovníci libereckej Archy mali vlani naponáhlo.

Zdroj: denik.cz

3. I keď o suchu v Čechách hovoríme v posledných rokoch stále častejšie, na svete sa nájdú oblasti, kde je oveľa intenzívnejšie. Napríklad stredné Chile, oblasť, kde žije podobné množstvo ľudí ako v celej Českej republike. V tejto časti Južnej Ameriky síce nie sú dlhé suché obdobia ničím neobvyklým, to súčasné je ale i na ich pomery úplne mimoriadne. Natoľko, že nesie označenie megasucho.

Zdroj: ct24.ceskatelevize.cz

4. Rýchlokorčuliarka Martina Sáblíková vyhrala na majstrovstvách sveta v Inzelli preteky na 5000 metrov a piatykrát na jednom šampionáte ovládla obidve najdlhšie trate. V dnešnej súťaži Sáblíková oplatila druhej Holanďanke Esmee Visserovej porážku z vlaňajšej olympiády v Pchjongčchangu a získala desiaty titul na MS za sebou. Spoločne s viacbojom rozšírila svoju zbierku titulov na 19, čím sa v absolútnom poradí vyrovnala rekordmanke Gunde Niemannovej-Stirnemannovej z Nemecka.

Zdroj: info.cz/lidovky.cz

5. Instagramová modelka Amber Luke, ktorá má viac ako 80 tisíc sledujúcich, má obrovský úspech predovšetkým vďaka svojmu potetovanému telu. Modré ma dokonca i očné bielko. Za ozdoby na svojom tele nechala v salónoch 20 000 libier, teda v prepočte cez 600 000 korún českých. Teraz ukázala, ako vyzerala, keď bola ihlou nedotknutá.

Zdroj: extra.cz

6. Meria skoro 46 metrov a žije pri západnom pobreží Austrálie v podmorských kaňonoch známych ako oblasť Ningaloo. Reč je o rúrovníkovi rodu Apolemia, podľa všetkého najdlhšom žijúcom morskom organizme na svete.

Zdroj: e15.cz

7. V pražskom Divadle Komedie prebehne 16. marca odovzdávanie Cien divadelnej kritiky za rok 2019. Ide o 28. ročník udeľovania cien na základe ankety časopisu Svět a divadlo. Divadelné scény v Prahe majú v tomto roku celkom 14 nominácií, druhým najúspešnejším mestom v počte nominácií je Ostrava s piatimi nomináciami, po nej nasleduje brnenská scéna, ktorá má tri nominácie.

Zdroj: irozhlas.cz

Úlohy k článkom

a) Ku každému príspevku vymyslíte vhodný titulok.

b) Kde by sa každý z textov mohol objaviť? Vyberte pre každý odstavce najvhodnejšie zaradenie.

1. Bulvárne noviny
 2. Magazín pre ženy
 3. Regionálny denník
 4. Kultúrny magazín
 5. Verejnoprávne médium
 6. Ekonomický denník
 7. Športové spravodajstvo
-

c) Do akých rubriek (kategórií) by ste texty zaradili? Niektoré odstavce je možné zaradiť do viacerých kategórií.

1. Domáce spravodajstvo
 2. Medzinárodné spravodajstvo
 3. Kultúra
 4. Zdravie a životný štýl
 5. Veda
 6. Šport
 7. Trendy
-

d) Vráťte sa k titulkom, ktoré ste vytvorili na začiatku.

Zaujali by vás titulky natoľko, že by ste si chceli články prečítať celé? Pokiaľ nie, zamyslite sa nad inými titulkami. Uvažujte i nad tým, do akého média ste článok zaradili. Zmenili by ste titulky podľa toho, kde sa dané články budú publikovať?

e) Kto bude články čítať? Vypíšte rôzne skupiny ľudí, ktoré môžu byť cieľovou skupinou daného textu (jeden text môže mať viac cieľových skupín). Napríklad: manažéri, matky na materskej dovolenke, študenti, obyvatelia Bratislavy, pedagógovia, seniori a pod.

f) Nájdite v textoch príspevkov odpovede na nasledujúce otázky. V niektorých odstavcoch sú odpovede len na niektoré z nich.

- Kedy k udalosti došlo?
- Kde k udalosti došlo?
- Kto je hlavným aktérom?
- Čo sa stalo?
- Ako k tomu došlo?
- Prečo sa to stalo?